

Lp Marko Pomerants
Põhiseaduskomisjoni esimees
Riigikogu
pohiseaduskomisjon@riigikogu.ee

11.10.2018 nr 1.2.-4/17/2490

Eelnõule arvamuse avaldamine

Käesolevaga esitan Andmekaitse Inspektsiooni (AKI) seisukohad isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seaduse eelnõule (650 SE). Viitan läbivalt määrusele nr 2016/679 kui üldmäärusele ning direktiivile nr 2016/680 kui direktiivile. Märgin, et AKI peadirektor on varasemalt andnud Justiitsministeeriumile arvamuse (21.12.2017 arvamus nr 1.2.-4/17/2490¹) selle eelnõu osas, kuid kahjuks ei ole neid märkusi täiel määral arvestatud. Seetõttu leian, et teatavas osas on need seisukohad ka praegugi aktuaalsed.

AKI avaldab ka soovi osaleda Riigikogu Põhiseaduskomisjoni istungil, et soovi korral selgitada järgnevalt tehtud ettepanekuid.

1. Esmalt märgiksin, et eelnõust on puudu mitmeid seadusi, mis vajavad muudatusi seoses andmekaitse õiguse uuenemisega.
  - 1.1. Näiteks ei ole tehtud muudatusi Vabariigi Valitsuse seaduses – sellele juhtis AKI peadirektor tähelepanu juba 21.12.2017 arvamuses nr 1.2.-4/17/2490 (vt punkti 50.2.).
  - 1.2. Eraelu tugevamalt riivavate järelevalve- ja süüteomenetlusalaste andmetöötluste osas tuleks täpsustada menetlusseadusi (KorS, KrMS, VtMS, eriseadused), et õigus andmekogudesse üksikpäringuid teha ei kasvaks kontrollimatuks automatiseeritud lauskorjeks. Sellekohased põhjendused on esitatud AKI aastaettekandes Riigikogu põhiseaduskomisjonile ja õiguskantslerile.² Samas on eelnõud lugedes võimalik märgata, et mitmesse seadusesse lisandub massandmetöötlus. AKI leiab, et selline lähenemine ei ole kohane ning proportsionaalne.
  - 1.3. Samuti puuduvad eriseaduste sätted selle kohta, kas ning kui palju võidakse põhjendamatute ja ülemääraste taotluste korral tasu võtta – seda nii inspektsioon kui ka isikuandmete töötleja.
2. Avaliku teabe seaduses tehtavad muudatused
  - 2.1. **Ettepanek:** lisada avaliku teabe seaduse § 35 lg 1 p 18² sõnastuses: „18²) isikuandmetega seotud rikkumist puudutav teave;“.
  - 2.2. **Põhjendus:** üldmääruse art 33 ning direktiivi art 30 (eelnõu nr 679 ehk uue isikuandmete kaitse seaduse § 43) kohaselt tuleb isikuandmetega seotud rikkumise korral teavitada pädevat järelevalveasutust, kelleks Eesti kontekstis on Andmekaitse Inspektsioon. Samas võib selle rikkumisteate sisu avalikuks tulek avaldada negatiivset mõju nii rikkumisteate esitajale (vastutav töötleja) kui ka andmesubjektidele. Juriidilistele isikutele võib mõju olla nii mainekahju mõistes ning see rikkumisteade võib sisaldada ka ärisaladust. Selle rikkumisteate sisu võib mõjutada andmesubjekte nt olukorras, kus ettevõtte rikkumisteate sisu annab teavet, kuidas mingi rikkumine aset

¹ <http://adr.rik.ee/aki/dokument/5467149>.

² Vt AKI 2017. aastal koostatud aastaraamatut 2016. aasta kohta, konkreetselt lk 11 – kättesaadav: http://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/aastaraamat_2016.pdf.

leidis (nt tegemist on tarkvaralise veaga vms). See omakorda tähendab, et seda teavet võidakse kasutada kuritegelikel eesmärkidel – nt kasutatakse infosüsteemi nõrkusi. AKI-le jääks jätkuvalt võimalus nõuda vastutavalt töötlejalt, et ta teavitaks rikkumisest puudutatuid isikuid, kui neid ei ole rikkumisest teavitatud (õigus tuleneb üldmääruse art 34 lõikest 4 ning eelnõu nr 679 järgi § 44 lõikest 4). Samuti on AKI-l võimalik ise avalikkust teavitada võimalikust korrarikkumisest (andmekaitsealasest riskist) korrakaitseseaduse § 26 lõike 1 alusel.

- 2.3. **Ettepanek:** lugeda avaliku teabe seaduse § 46 tekst lõikeks 1 ning lisada lõiked 2 ja 3 sõnastuses:

„(2) Vaie lahendatakse 30 kalendripäeva jooksul, arvates vaide esitamisest Andmekaitse Inspeksioonile.

(3) Kui vaiet on vaja täiendavalt uurida, võib Andmekaitse Inspeksioon vaide läbivaatamise tähtaega pikendada kuni 30 päeva võrra. Tähtaja pikendamise teade edastatakse vaide esitajale.“

- 2.4. **Põhjus:** Eraldi tähtaja kehtestamist seadusandluses lubab haldusmenetluse seaduse § 84 lõike 1 sõnastus. Tuleb arvestada asjaoluga, et AKI teostatav vaidemenetlus on ennekõike teise asutuse või juriidilise isiku (teabevaldaja) suhtes ehk tegemist ei ole AKI kui haldusorgani enda tegevuse peale vaide lahendamisega. AKI praktikas on olnud olukordi, kus haldusmenetluse seaduse §-s 84 toodud vaidemenetluse tähtaeg (10 + 30 ehk 40 kalendripäeva) ei ole olnud piisav, et kõiki vaidemenetluse asjaolusid välja selgitada. Paljuski on see seotud asjaoluga, et AKI küsib selgitusi teabevaldajalt, kuid selgitusi kas ei esitata tähtaegselt või esitatud seisukohad ei ole piisavalt selged, mistõttu on vajalik küsida lisainformatsiooni. See omakorda tähendab, et AKI peab andma suhteliselt lühikese vastamistähtaja (nt paar-kolm päeva), mis koormab liigselt seda teabevaldajat. Samuti on AKI pidanud keerukamate vaidluste puhul küsima selgitusi lisaks teabevaldajalt ka teistelt asutustelt – nt vastava valdkonna ministeeriumilt või mõnelt teiselt ametilt või inspeksioonilt. Näiteks olukorras, kus teabevaldaja on AKI-le oma seisukohad ning selgitused esitanud, kuid jätkuvalt on selgusetu mõningad asjaolud, mille kohta teavet ning selgitusi oskab anda see teine asutus. Nende kõigi toimingute tegemise mahutamise 40 kalendripäeva sisse võib lõppkokkuvõttes tähendada, et asjaoludest pole selget arusaama ning puuduliku informatsiooni tõttu võidakse teha vale vaideotsus või ettekirjutus. See omakorda tähendab vaidluse jätkumist kohtumenetluses, mis omakorda suurendab osapoolte ressurside kulu (seda nii ajalises kui ka finantsilises mõttes).

- 2.5. Järelevalve põhiseaduslike institutsioonide üle

2.5.1. Juhin tähelepanu, et põhiseaduslikud institutsioonid on ka oma olemuselt teabevaldajad ning osad on neist isegi nimeliselt loetletud ka AvTS-s – vt § 31.

2.5.2. Riigikohtu otsusega nr 3-3-1-90-14 kärbiti inspeksiooni järelevalvepädevust – ennekõike põhiseaduslike institutsioonide üle. Selle tulemusena on sisuliselt õigusvaakum, et kes teostab AvTS-is sätestatud nõuete üle järelevalvet põhiseaduslike institutsioonide osas. Seetõttu soovitan kas käesoleva eelnõu menetluses või mõnes teises eelnõus läbi mõelda, kas ning kes teostab sellist järelevalvet.

3. Taustakontrollide teostamine

3.1. Käesolevast eelnõust kumab mitme seaduse muutmise juures läbi soov lisada valdkondlikesse seadustesse ka inimeste suhtes teostatavate taustakontrollide sätteid – nt olukorras, kus inimene soovib mõnda asutusse teenistusse asuda. Eelnõud lugedes tundub, et selle taustakontrolli teostamisega ei piirduta ainult selle inimese enda tausta kontrollimisega, vaid kontrollitakse ka tema lähedaste isikute tausta (vt nt vangistuseseaduse muudatusi).

3.2. AKI leiab, et selliste toimingute tegemine ei pruugi olla proportsionaalne, eriti veel olukorras, kus andmesubjekti (või tema lähedast) ei pruugita teavitada, et tema osas on mingi taustakontroll teostatud. Seetõttu soovitan Põhiseaduskomisjonil suhtuda

kriitiliselt nendesse sätetesse, mis näeksid ette põhjendamatut ning liigset inimeste suhtes taustakontrollide teostamist.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Raavo Palu

õigusdirektor

peadirektori ülesannetes